

Grieks

Examen VWO

Vorbereidend
Wetenschappelijk
Onderwijs

19 | 91

Tijdvak 1
Dinsdag 21 mei
9.00–12.00 uur

Tekstboekje

Tekst 1

- 1002 ΠΑ Δέσποιον', ἀφείνται παῖδες οἶδε σοὶ φυγῆς,
1003 καὶ δῶρα νύμφη βασιλὶς ἀσμένη χεροῖν
1004 ἐδέξατ'· εἰρήνην δὲ τάκειθεν τέκνοις.
— Ἔα.
1005 Τί συγχυθεῖς ἔστηκας ἠνίκ' εὐτυχεῖς;
1006 [Τί σὴν ἔστρεψας ἔμπαλιν παρηίδα
1007 κοῦκ ἀσμένη τόνδ' ἐξ ἔμοῦ δέχῃ λόγον;]
— ΜΗ αἰαῖ.
1008 ΠΑ Τάδ' οὐ ξυνωδὰ τοῖσιν ἐξηγγελμένοις.
1009 ΜΗ Αἰαῖ μάλ' αὖθις.
— ΠΑ Μῶν τιν' ἀγγέλλων τύχην
1010 οὐκ οἶδα, δόξης δ' ἐσφάλην εὐαγγέλου;
1011 ΜΗ Ἕγγειλας οἶ' ἤγγειλας· οὐ σὲ μέμφομαι.
1012 ΠΑ Τί δαὶ κατηφεῖς ὄμμα καὶ δακρυρροεῖς;
1013 ΜΗ Πολλή μ' ἀνάγκη, πρέσβυ· ταῦτα γὰρ θεοὶ
1014 κάγῳ κακῶς φρονοῦσ' ἐμηχανησάμην.
1015 ΠΑ Θάρσει· κάτει τοι καὶ σὺ πρὸς τέκνων ἔτι.
1016 ΜΗ Ἄλλους κατάξω πρόσθεν ἢ τάλαιν' ἐγώ.
1017 ΠΑ Οὔτοι μόνη σὺ σῶν ἀπεζύγης τέκνων·
1018 κούφως φέρειν χρὴ θνητὸν ὄντα συμφοράς.
1019 ΜΗ Δράσω τάδ'. Ἄλλὰ βαῖνε δωμάτων ἔσω
1020 καὶ παισὶ πόρσυν' οἷα χρὴ καθ' ἡμέραν.
1021 Ὡ τέκνα τέκνα, σφῶν μὲν ἔστι δὴ πόλις
1022 καὶ δῶμ', ἐν ᾧ, λιπόντες ἀθλίαν ἐμέ,
1023 οἰκήσεται αἰεὶ μητρὸς ἐστερημένοι·
1024 ἐγὼ δ' ἐς ἄλλην γαῖαν εἶμι δὴ φυγὰς,
1025 πρὶν σφῶν ὀνάσθαι κάπιδεῖν εὐδαίμονας,
1026 πρὶν λέκτρα καὶ γυναῖκα καὶ γαμηλίους
1027 εὐνάς ἀγῆλαι λαμπάδας τ' ἀνασχεθεῖν.
1028 Ὡ δυστάλαινα τῆς ἐμῆς αὐθαδίας.
1029 Ἄλλως ἄρ' ὑμᾶς, ᾧ τέκν', ἐξεθρεψάμην,
1030 ἄλλως δ' ἐμόχθουν καὶ κατεξάνθην πόνους,
1031 στερρὰς ἐνεγκοῦσ' ἐν τόκοις ἀλγηδόνας.
1032 Ἦ μήν ποθ' ἢ δύστηνος εἶχον ἐλπίδας
1033 πολλὰς ἐν ὑμῖν, γηροβοσκήσειν τ' ἐμέ
1034 καὶ κατθανοῦσαν χερσὶν εὖ περιστελεῖν,
1035 ζηλωτὸν ἀνθρώποισι· νῦν δ' ὄλωλε δὴ
1036 γλυκεῖα φροντίς. Σφῶν γὰρ ἐστερημένη
1037 λυπρὸν διάξω βίον ἀλγεινὸν τ' ἐμοί.

1038 Ὑμεῖς δὲ μητέρ' οὐκέτ' ὄμμασιν φίλοις
1039 ὄψεσθ', ἐς ἄλλο σχῆμ' ἀποστάντες βίου.
1040 Φεῦ φεῦ· τί προσδέρκεσθέ μ' ὄμμασιν, τέκνα;
1041 Τί προσγελᾶτε τὸν πανύστατον γέλων;
1042 Αἰαῖ· τί δράσω; Καρδία γὰρ οἴχεται,
1043 γυναῖκες, ὄμμα φαιδρὸν ὡς εἶδον τέκνων.
1044 Οὐκ ἂν δυναίμην· χαιρέτω βουλευματα
1045 τὰ πρόσθεν· ἄξω παῖδας ἐκ γαίας ἐμούς.
1046 Τί δεῖ με πατέρα τῶνδε τοῖς τούτων κακοῖς
1047 λυποῦσαν αὐτὴν δις τόσα κτᾶσθαι κακά;
1048 Οὐ δῆτ' ἔγωγε. Χαιρέτω βουλευματα.
1049 Καίτοι τί πάσχω; Βούλομαι γέλωτ' ὀφλεῖν
1050 ἐχθροὺς μεθεῖσα τοὺς ἐμούς ἀζημίους;
1051 Τολμητέον τάδ'. Ἄλλὰ τῆς ἐμῆς κάκης,
1052 τὸ καὶ προσέσθαι μαλθακοὺς λόγους φρενί.
1053 Χωρεῖτε, παῖδες, ἐς δόμους. Ὅτω δὲ μὴ
1054 θέμις παρεῖναι τοῖς ἐμοῖσι θύμασιν,
1055 αὐτῷ μελήσει· χεῖρα δ' οὐ διαφθερῶ.
— ἄ ἄ.
1056 Μὴ δῆτα, θυμέ, μὴ σύ γ' ἐργάση τάδε·
1057 ἔασον αὐτούς, ὧ τάλαν, φεῖσαι τέκνων·
1058 ἐκεῖ μεθ' ἡμῶν ζῶντες εὐφρανοῦσί σε.
1059 Μὰ τοὺς παρ' Ἄϊδη νερτέρους ἀλάστορας,
1060 οὔτοι ποτ' ἔσται τοῦθ' ὅπως ἐχθροῖς ἐγὼ
1061 παῖδας παρήσω τοὺς ἐμούς καθυβρίσαι.
1062 [Πάντως σφ' ἀνάγκη κατθανεῖν· ἐπεὶ δὲ χρή,
1063 ἡμεῖς κτενοῦμεν οἴπερ ἐξεφύσαμεν.]
1064 Πάντως πέπρακται ταῦτα κοῦκ ἐκφεύξεται.
1065 Καὶ δὴ ἔπι κρατὶ στέφανος, ἐν πέπλοισι δὲ
1066 νύμφη τύραννος ὄλλυται, σάφ' οἶδ' ἐγώ.
1067 Ἄλλ', εἴμι γὰρ δὴ τλημονεστάτην ὁδόν,
1068 καὶ τούσδε πέμψω τλημονεστέραν ἔτι,
1069 παῖδας προσειπεῖν βούλομαι. – Δότ', ὧ τέκνα,
1070 δότ' ἀσπάσασθαι μητρὶ δεξιὰν χέρα.
1071 Ὡ φιλότατη χεῖρ, φίλτατον δέ μοι στόμα
1072 καὶ σχῆμα καὶ πρόσωπον εὐγενὲς τέκνων,
1073 εὐδαιμονοῖτον, ἀλλ' ἐκεῖ· τὰ δ' ἐνθάδε
1074 πατήρ ἀφείλετ'. Ὡ γλυκεῖα προσβολή,
1075 ὧ μαλθακὸς χρῶς πνευμά θ' ἠδιστον τέκνων.

1076 Χωρεῖτε χωρεῖτ'· οὐκέτ' εἰμὶ προσβλέπειν
1077 οἷα τε πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ νικῶμαι κακοῖς.
1078 Καὶ μανθάνω μὲν οἷα δρᾶν μέλλω κακά,
1079 θυμὸς δὲ κρείσσω τῶν ἐμῶν βουλευμάτων,
1080 ὅσπερ μεγίστων αἴτιος κακῶν βροτοῖς.

Euripides, Medea 1002–1080

Tekst 2

1 Terecht is de kritiek op ongerijmdheid en slechtheid, wanneer een dichter zonder enige
2 noodzaak gebruik maakt van een onlogisch element, zoals Euripides dat gedaan heeft
3 met [het onverklaarbare optreden van] Aigeus [in zijn Medea].

Aristoteles, Περὶ Ποιητικῆς 1461b 19-21

Tekst 3

De Romeinse filosoof en staatsman Seneca heeft in de 1e eeuw na Chr. een Medea geschreven, waaruit de volgende passage afkomstig is. De bode heeft zojuist bericht, dat Kreon en de prinses dood zijn. Medea weet nu dat ze haar kinderen moet doden en zegt het volgende:

1 Afschuw heeft mijn hart getroffen, mijn ledematen zijn ijskoud en mijn hart bonkt. Mijn
2 wrok heeft het veld geruimd, de echtgenote in mij is verdwenen, de moeder keert weer
3 helemaal terug. Moet ik het bloed van mijn kinderen en van mijn nageslacht vergieten?
4 Nee! ach, razende waanzin! Laat deze ongekeerde misdaad en deze afschuwelijke zonde
5 ook van mij verre zijn; voor welke misdaad zullen de arme kinderen boeten? Hun
6 misdaad is dat Iason hun vader is en hun nog grotere misdaad dat Medea hun moeder is.
7 Laten zij sterven, het zijn mijn kinderen niet; laten zij doodgaan – maar: het zijn mijn
8 kinderen. Zij hebben geen misdaad begaan, zij hebben geen schuld, zij zijn onschuldig –
9 ik geef het toe – maar dat was mijn broer ook.

Seneca, Medea 926–936

Tekst 4

Inleiding

Na de verovering van Troje is Andromache, de vrouw van Hektor, als slavin toegewezen aan de zoon van Achilles, Neoptolemos. Deze heeft Andromache als krijgsgevangene meegenomen naar Thessalië en heeft een zoon bij haar verwekt. Later trouwde Neoptolemos met Hermione, de dochter van Menelaos. Hun huwelijk bleef kinderloos. Dat maakte Hermione jaloers op Andromache. Wanneer Neoptolemos enige tijd van huis is, maakt Hermione, geholpen door Menelaos, plannen om Andromache en haar zoon te doden.

Hermione komt op en richt het woord tot Andromache:

Tekst

- 155 Σὺ δ' οὔσα δούλη καὶ δορίκτητος γυνή
156 δόμους κατασχεῖν, ἐκβαλοῦσ' ἡμᾶς, θέλεις
157 τούσδε, στυγοῦμαι δ' ἀνδρὶ φαρμάκοισι σοῖς,
158 νηδὺς δ' ἀκύμων διὰ σέ μοι διόλλυται·
159 δεινὴ γὰρ ἠπειρώτις εἰς τὰ τοιάδε
160 ψυχὴ γυναικῶν· ὧν ἐπισχήσω σ' ἐγώ,
161 κούδέν σ' ὀνήσει δῶμα Νηρηῆδος τόδε,
162 οὐ βωμὸς οὐδὲ ναός, ἀλλὰ κατθανῆ.
163 Ἦν δ' οὖν βροτῶν τις σ' ἢ θεῶν σφῶσαι θέλη,
164 δεῖ σ' ἀντὶ τῶν πρὶν ὀλβίων φρονημάτων
165 πτήξαι ταπεινὴν προσπεσεῖν τ' ἐμὸν γόνυ,
166 σαίρειν τε δῶμα τοῦμὸν ἐκ χρυσηλάτων
167 τευχέων χερὶ σπείρουσαν Ἀχελφου δρόσον,
168 γνῶναί θ' ἴν' εἰ γῆς. Οὐ γὰρ ἐσθ' Ἔκτωρ τάδε,
169 οὐ Πρίαμος οὐδὲ χρυσός, ἀλλ' Ἑλλάς πόλις.
170 Εἰς τοῦτο δ' ἤκεις ἀμαθίας, δύστηνε σύ,
171 ἦ παιδὶ πατρὸς, ὃς σὸν ὤλεσεν πόσιν,
172 τολμᾶς ξυνεύδειν καὶ τέκν' αὐθέντου πάρα
173 τίκτειν. Want zo is heel het barbaarse ras:
174 de vader gaat naar bed met zijn dochter, de zoon met zijn moeder,
175 de zus met haar broer; naaste verwanten moorden
176 elkaar uit en er is geen wet die dit verhindert.
177 Probeer dit niet bij ons in te voeren; want het is niet goed
178 dat een man twee vrouwen heeft.
179 Wie in een rustig huis wil wonen,
180 stelt zich tevreden met zijn ene wettige echtgenote.

Euripides, Andromache 155–180

Aantekeningen

- regel 155 **δορίκτητος** in de oorlog buitgemaakt
- regel 156 **κατέχειν** + *acc.* de baas zijn in
- regel 157 **ἀνδρί** *Nl. Neoptolemos.*
ἀνδρί *Dativus auctoris.*
- regel 158 **νηδὺς δ' ἀκύμων διὰ σέ μοι διόλλυται** en het is jouw schuld dat mijn schoot kinderloos blijft
- regel 159–160 **ἡπειρώτις ψυχὴ γυναικῶν** de sluwheid van de vrouwen uit Klein-Azië
- regel 160 **ἐπέχειν τινὰ τινος** iemand iets beletten
- regel 161 **δῶμα Νηρηΐδος τόδε** dit heiligdom van Nereus' dochter
Daar had Andromache haar toevlucht gezocht om veilig te zijn voor de aanslag van Hermione.
- regel 163 **ἦν** = ἕάν
- regel 164 **ἀντὶ τῶν πρὶν ὀλβίων φρονημάτων** in plaats van jouw trotse houding, gebaseerd op jouw vroegere positie
- regel 165 **πτήσσειν** het hoofd buigen
- regel 167 **τὸ τεῦχος** kruik
σπείρειν sprenkelen
ἡ Ἀχελῷου δρόσος water van de Acheloös
- regel 168 **τάδε** hier
- regel 172 **πάρα** + *gen.* verwekt door

Einde